

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เป็นที่ยอมรับกันว่าในสังคมที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยได้นั้น นอกจากสังคมนั้นจะต้องมีรูปแบบที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนในสังคมนั้นจะต้องมีระบบความเชื่อ ทักษะคิดและค่านิยมที่ประชาชนในสังคมมีต่อการเมืองการปกครองในลักษณะที่สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย¹ เพราะเหตุว่า ประชาชน เป็นจักรกลที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้กลไกทางการเมืองทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุณสมบัติที่สำคัญของพลเมืองที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็จะได้แก่ ความสนใจ ความกระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจังหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในระบอบประชาธิปไตยประชาชนจะต้องมีทัศนคติว่า "กิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องเอาใจใส่รับผิดชอบ จะหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธให้พ้นจากความรับผิดชอบของตนหาได้ไม่" แต่ถ้าประชาชนมีทัศนคติตรงกันข้ามกับหลักการดังกล่าว การปกครองระบอบประชาธิปไตยก็ย่อมไม่เจริญงอกงามและไม่อำนวยประโยชน์ให้แก่ประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครอง²

ประเทศไทยภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จะเห็นได้ว่า ความพยายามที่จะนำเอารูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในการปกครองของประเทศไทย ตลอดระยะเวลา 50 กว่าปีที่ผ่านมาจะเห็นว่าไม่สามารถที่จะรักษารูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามอุดมการณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้ได้ ทั้ง

1

Gabriel A. Almond and Sidney Verba, The Civic Culture

(Princeton, N.J. : Princeton University Press, 1963), p. 3.

2

ประหยัด หงษ์ทองคำ, การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น

(กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์, 2519), หน้า 1-2.

นี้อาจเป็นเพราะว่า ค่านิยมและทัศนคติของคนไทยเราอาจจะ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทาง การเมือง (political development) ไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่าง แท้จริงก็ได้

สมาชิกสภาเทศบาล เป็นกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง ซึ่งบทบาทและ หน้าที่ทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลนั้นอาจมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมืองใน สังคมไทย เพราะว่าสมาชิกสภาเทศบาล เป็นกลุ่มบุคคลที่ประชาชน เป็นผู้เลือก เข้ามาทำหน้าที่ เสมือนตัวแทน เจตนารมณ์ของประชาชนผู้เลือก โดยมีหน้าที่แสดงมติดความต้องการของประชาชน โดยผ่านออกทาง เทศบัญญัติ, ทางงบประมาณ และการควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปตาม ความต้องการของประชาชนในเขต เทศบาล

บทบาทและหน้าที่อันสำคัญของสมาชิกสภาเทศบาล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 18 สมาชิกสภาเทศบาลย่อม เป็นผู้แทนของประชาชนในเขตเทศบาล นั้นและต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติใด ๆ หากพิจารณาบทบาทดังกล่าวจะเห็นว่า มีความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่าง น้อย 5 ประการคือ (1) เป็นผู้ออกกฎหมาย (เทศบัญญัติ) ซึ่งเป็นระเบียบกฎเกณฑ์หรือกติกา ทางการเมืองการปกครองภายในท้องถิ่น (2) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชน (3) ทำหน้าที่ รักษาผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น (4) ทำหน้าที่ในด้านการให้การ เรียนรู้และสังคม ทางการเมือง (political socialization) และ (5) ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลการ ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง หน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นมีมากบ้างน้อยบ้างตามแต่ ลักษณะของระบบการเมือง

จากความสำคัญดังกล่าว การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาของการเมืองไทย จึงนำ สนใจหรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลและ รวมทั้งศึกษาว่าภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสภาเทศบาล จะมีความสัมพันธ์ต่อ การสร้างทัศนคติดังกล่าวหรือไม่เพียงใด เพราะเหตุว่าการศึกษาดังกล่าวน่าจะชี้ให้เห็นถึง แนวโน้มของการเมืองในปัจจุบันและอนาคตได้ และนักรัฐศาสตร์ที่สนใจแนวทางการศึกษาเชิง จิตวิทยาได้ให้ความ เห็นว่า "การศึกษาทัศนคติเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะสามารถชี้ความ โน้ม เอียง (orientation) ของการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคล และความสามารถ

จำแนกความแตกต่างของทิศทางหรือแนวโน้มดังกล่าวนี้ได้³

ปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดศึกษาถึงทัศนคติทางการเมืองในระดับท้องถิ่น (สมาชิกสภาเทศบาล) ดังนั้น วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาว่า สมาชิกสภาเทศบาลมีทัศนคติทางการเมืองไปในทิศทางใด โดยมุ่งแบ่งการศึกษาทัศนคติออกเป็น 2 ลักษณะสำคัญคือ ทัศนคติแบบ เสรีนิยม (liberal) และทัศนคติแบบอนุรักษนิยม (conservative) รวมทั้งศึกษาภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสภาเทศบาลแต่ละคน ซึ่งได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ กลุ่มการเมืองที่สังกัดและประสบการณ์ทางการเมืองว่า มีส่วนสัมพันธ์หรือมีอำนาจในการกำหนดทัศนคติทางการเมืองในทิศทางดังกล่าว เพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลว่าเป็นอย่างไร ซึ่งในที่นี้จะได้แบ่งทัศนคติทางการเมืองเพื่อการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะสำคัญคือ ทัศนคติแบบ เสรีนิยม (liberal) และทัศนคติแบบอนุรักษนิยม (conservative)
2. เพื่อศึกษาภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคมว่าจะมีความสัมพันธ์กับค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองเพียงใด กล่าวคือ สมาชิกสภาเทศบาลที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ก่อนที่จะเป็นสมาชิกสภาเทศบาล จะมีค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองอย่างไร นอกจากนั้นสมาชิกสภาเทศบาลที่สังกัดกลุ่มการเมืองต่างกัน และการเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองต่างกันหรือไม่เพียงใด
3. ตัวแปรในกลุ่มภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคม จะมีอำนาจในการกำหนดลักษณะ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเพียงใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงลักษณะและแนวโน้มของค่านิยมทางสังคมและทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาล

3

Jarole B. Manheim, The Politics Within. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Co., 1971), p. 12.

2. ได้ทราบถึงภูมิหลังทางสังคมของสมาชิกสภาเทศบาลว่าจะมีความสัมพันธ์กับ
ค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกเทศบาลอย่างไร
 3. เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในเรื่องพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมือง
ในระดับท้องถิ่น
 4. เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้การปกครองท้องถิ่น
 5. เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในด้านการ
เมืองไทยให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
 6. ผลการศึกษาวิจัยนี้ อาจใช้เป็นแนวทางในการวิจัยและศึกษาค้นคว้าต่อไป
- สมมติฐานในการวิจัย

ความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติของบุคคล เป็นผลมาจากการเรียนรู้ทางสังคม ดังนั้น
ค่านิยมและทัศนคติจึง เป็นผลของสภาพแวดล้อมทางสังคมที่บุคคลได้ผ่านการเรียนรู้มาตลอดจน
ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคมก็เป็นส่วนหนึ่ง
ของการเรียนรู้ที่อาจจะทำให้บุคคลมีทัศนคติไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งได้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้
นี้มุ่งจะศึกษาว่าตัวแปรด้านภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคมแตกต่างหรือมีอิทธิพลต่อการสร้าง
ทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาล เมืองตากมากน้อยเพียงใด ดังนั้นสมมติฐานการ
วิจัยครั้งนี้ได้แก่

"สมาชิกสภาเทศบาลที่มีภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันจะมีทัศนคติทาง
การเมืองแตกต่างกัน"

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากรในการวิจัย คือ สมาชิกสภาเทศบาลเมืองตากที่ได้รับเลือก
ตั้งเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2528 จำนวน 18 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา จำแนกตัวแปรออกดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ระดับการศึกษา จำแนกออกเป็นสมาชิกสภาเทศบาลที่มีการศึกษา
 - ก. ม.ศ.3 หรือเทียบเท่าลงมา
 - ข. ม.ศ.3 - ม.ศ.5 หรือเทียบเท่า

ค. ตั้งแต่ ม.ศ. 5 ขึ้นไป

2. อายุ จำแนกออกเป็นสมาชิกสภาเทศบาลที่มีอายุ

สมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก	ที่มีอายุ	28 ปี	จำนวน	1 คน
"	"	33 ปี	"	1 คน
"	"	37 ปี	"	1 คน
"	"	41 ปี	"	3 คน
"	"	46 ปี	"	1 คน
"	"	48 ปี	"	1 คน
"	"	49 ปี	"	1 คน
"	"	53 ปี	"	1 คน
"	"	54 ปี	"	1 คน
"	"	56 ปี	"	1 คน
"	"	58 ปี	"	1 คน
"	"	62 ปี	"	1 คน
"	"	64 ปี	"	1 คน
"	"	69 ปี	"	1 คน
"	"	74 ปี	"	1 คน
"	"	75 ปี	"	1 คน

สำหรับในการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกกลุ่มอายุดังนี้

ก. ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปี มีจำนวน 9 คน

ข. ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปมีจำนวน 9 คน

3. อาชีพ ก่อนที่จะเป็นสมาชิกสภาเทศบาล จำแนกออกเป็น

ก. ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ข. ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว

ค. เกษตรกร

ง. รับจ้าง

4. กลุ่มการเมืองที่สังกัด จำแนกออกเป็น

- ก. กลุ่มประชาพัฒนา
- ข. กลุ่มท้องถิ่นพัฒนา

5. การเคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง จำแนกออกเป็น

- ก. กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- ข. กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาล

จำแนกออกเป็นทศนคติแบบเสรีนิยม ทศนคติแบบอนุรักษนิยม และทศนคติแบบกลาง ๆ

ตารางที่ 1 ตัวแปรและการนิยามตัวแปร

แนวความคิด	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	นิยามเชิงทฤษฎี	นิยามเชิงปฏิบัติ
สถานภาพส่วนบุคคล (ภูมิหลังทางเศรษฐกิจสังคม)	*		ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล	วัดได้จาก การศึกษา อายุ อาชีพ กลุ่มการเมือง การเคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง
ทศนคติ		*	ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจความคิดทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก	วัดได้จาก ระดับความรู้ ความเข้าใจและความคิดทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเกี่ยวกับระบบการเมืองของประเทศ แนวความคิดทางการเมือง ทั้งในแง่เสรีนิยมและอนุรักษนิยม

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
อายุ	
1. ต่ำกว่า 50 ปี	9
2. ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป	9
การศึกษา	
1. ตั้งแต่ ม.ศ. 3 หรือเทียบเท่าลงมา	5
2. ม.ศ.3 - ม.ศ.5 หรือเทียบเท่า	8
3. ตั้งแต่ ม.ศ.5 ขึ้นไป	5
อาชีพ	
1. ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	5
2. ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว	9
3. รับจ้าง	4
กลุ่มการเมืองที่สังกัด	
1. กลุ่มประชาพัฒนา	8
2. กลุ่มท้องถิ่นพัฒนา	10
ประสบการณ์และการเคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
1. เคย	14
2. ไม่เคย	4
รวมทั้งหมด	18

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัย "ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมกับทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก" นั้นผู้ศึกษาได้ใช้วิธีดำเนินการศึกษาวิจัยโดยอาศัยความคิดเชิงจิตวิทยาที่ว่า ค่านิยมและทัศนคติของมนุษย์มีลักษณะเป็นแบบแผน มีโครงสร้างและคุณสมบัติที่สามารถวัดออกมาได้และสามารถที่จะอธิบายด้วยหลักเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ได้⁴ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูล จึงได้นำเอาวิธีการทางสถิติมาเกี่ยวข้องด้วย และเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริง ผู้ศึกษาจึงเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาล ทั้งที่เป็นคำถามเปิด (open-end questions) และแบบที่เป็นคำถามปิด (closed-end questions) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมว่าจะมีความสัมพันธ์กับการสร้างทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเพียงใดนั้น ผู้วิจัยจะอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ประกอบข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามซึ่งได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ สำหรับแบบสอบถามที่จะใช้วัดทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลนั้น ผู้วิจัยได้ตั้งข้อความทั้งที่เป็นการเสนอความเห็นเชิงบวกและเชิงลบ (positive and negative) โดยใช้มาตราการวัดเป็นแบบมาตราส่วนการประมาณค่า (rating scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ช่วง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อความที่เป็นประโยชน์ทางเชิงบวกให้คะแนนตั้งแต่ช่อง "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ถึงช่อง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" จาก 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนนตามลำดับ สำหรับข้อความที่เป็นประโยชน์ทางเชิงลบนั้นให้คะแนนในทางกลับกันกับประโยชน์ทางเชิงบวก โดยเป็นลำดับเช่นกัน คือ เริ่มจาก 1, 2, 3, 4 และ 5

⁴ ไปรอดู J.P.Guilford, Psychometric Methods (New York : McGraw-Hill, 1954).

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม กับทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นหลักในการศึกษา ประกอบกับการสัมภาษณ์สมาชิกแต่ละคนในส่วนของแบบสอบถาม ก่อนที่จะได้มาซึ่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและปรับปรุง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามลำดับดังนี้

ก. การสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง ทั้งทางด้านทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาในประเด็นสำคัญคือ ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม มีส่วนสัมพันธ์กับการสร้างทัศนคติทางการเมืองอย่างไร และในส่วนของการศึกษาถึงทัศนคติทางการเมือง ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาทัศนคติที่เกี่ยวกับ เสรีนิยมและอนุรักษนิยม) สำหรับ เนื้อหาแบบสอบถามแบ่งออกได้ ดังนี้

แบบสอบถามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน กล่าวคือ ในตอนแรกจะสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนที่สอง เป็นคำถามที่ใช้วัดทัศนคติทางการเมือง ซึ่งประกอบคำถามประเภทสอดคล้อง (positive direction) และประเภทปฏิเสธ (negative direction) ซึ่งคำถามทั้ง 2 ส่วน แยกเป็นคำถามที่ใช้วัดตัวแปรอิสระ (independent variables) และตัวแปรตาม (dependent variables) ดังนี้

1. แบบสอบถามวัดตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่แบบสอบถามภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพก่อนที่จะเป็นสมาชิกสภาเทศบาล และคำถามเกี่ยวกับ กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งมีคำถามเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง ที่สังกัด การเคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง แรงจูงใจและความไม่ฝันที่ทำให้เกิดความสนใจทางการเมือง

2. แบบสอบถามวัดตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่แบบสอบถามวัดทัศนคติทางการเมือง การสร้างแบบสอบถามส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวม

ความรู้และทฤษฎีที่เกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง และศึกษาจากแบบสอบถามที่สร้างไว้แล้วได้แก่ แบบสอบถามวัดทัศนคติทางการเมืองของลิขิต ธีระเวคิน⁵ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่วัดทัศนคติแบบเสรีนิยม (liberal) และแบบอนุรักษนิยม (conservative) แบบสอบถามการวัดทัศนคติทางการเมืองของ ทินพันธุ์ นาคะตะ⁶ และได้นำข้อความบางส่วนจากแบบสอบถามดังกล่าวมาใช้และดัดแปลงข้อความให้เหมาะสมหรือรับกับตาราง ที่ใช้ใหม่คือ แบบ ไลเคิร์ต สเกล Likert Scale ตลอดจนเพิ่มเติมเนื้อหาและขัดเกลาภาษาให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน การสร้างแบบสอบถามเพื่อวัดทัศนคติทางการเมือง แบ่งเป็น 3 ส่วน แต่ละส่วนมีหลักเกณฑ์ดังนี้

กลุ่มคำถามที่ใช้วัดทัศนคติทางการเมืองทั่วไป คำถามที่ใช้วัดทัศนคติทางการเมืองทั่วไปในที่นี้ได้เอาแนวความคิดทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเกณฑ์ในการวัด โดยผู้วิจัยได้กำหนดดัชนีที่จะใช้วัดทัศนคติทางการเมืองดังกล่าวในความหมายต่อไปนี้ ความเชื่อในหลักแห่งความเสมอภาค ความสำคัญของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยแนวความคิดและหลักการของระบอบประชาธิปไตย แนวความคิดในเรื่องของผู้นำตามระบอบประชาธิปไตย ดัชนีดังกล่าวจะประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ

กลุ่มคำถามที่ใช้วัดทัศนคติทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม ดัชนีที่ใช้วัดทัศนคติทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม ผู้วิจัยได้ยึดถือแนวความคิดของ ลิขิต ธีระเวคิน ที่เห็นว่าผู้ที่มีทัศนคติแบบอนุรักษนิยมมักจะเป็นผู้ที่แสดงความรู้สึกในเชิงไม่เห็นด้วยต่อสาระสำคัญของ 3 ประการคือ การเปลี่ยนแปลง ความเสมอภาค และความอดกลั้น นอกจากนั้นยังรวมถึงเรื่องของการยึดถือตัวบุคคลมากกว่าหลักการและเหตุผล การยอมรับในระบบอาวุโส การ

5

Likhit Dhiravegin, Political Attitudes of the Bureaucratic Elite and Modernization in Thailand (Bangkok : Thai Watana Panich, 1973), pp. 79-84.

6

Thinnapan Nakata, The Problem of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of College Students (Bangkok : Praepittaya, 1975).

นิยมการใช้อ่านาจเค็ดชขาด การไม่ยอมรับความแตกต่างของบุคคลในการใช้สิทธิ์ เสรีภาพ และการยึดมั่นในค่านิยมแบบ เดิม ดัชนีดังกล่าวจะประกอบด้วยคำถาม 16 ข้อ

กลุ่มคำถามที่ใช้วัดทัศนคติทางการเมืองแบบ เสรีนิยม ดัชนีที่ใช้วัดทัศนคติทางการเมืองแบบ เสรีนิยม ผู้วิจัยได้ยึดถือแนวความคิดของ ลิขิต อีระเวคิน ที่เห็นว่า ผู้ที่มีทัศนคติแบบ เสรีนิยมมักจะเป็นผู้ที่แสดงความรู้สึกในเชิง เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงความเสมอภาค ความอดกลั้น (tolerance) นอกจากนี้ ยังรวมถึง เรื่องของการยึดมั่นในหลักการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่แต่ให้ความคุ้มครองเสียงส่วนน้อย หลักการและแนวความคิดของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เสรีภาพในการแสดงความคิด ดัชนีดังกล่าวประกอบด้วยคำถาม 9 ข้อ

เมื่อสร้างแบบสอบถามชุดแรกขึ้นแล้ว ได้นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบข้อบกพร่อง และแก้ไขเพิ่มความเที่ยงตรงของเนื้อหา เมื่อผ่านการแก้ไขขั้นที่หนึ่งแล้วจึงนำไปทดสอบก่อน (try-out) กับประชากรที่ไม่ได้ตก เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยจำนวน 18 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ดำเนินการโดยนำคำตอบจากแบบสอบถามในส่วนทัศนคติทางการเมืองมาทำการตรวจให้คะแนนแล้วคำนวณหาค่า Coefficient alpha ของแต่ละข้อด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยมีสูตรดังนี้

$$L = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{V_i}{V_t} \right)$$

เมื่อ L = คือ ความเชื่อมั่น

n = คือ จำนวนที่แบ่งในการวิจัยนี้คือ จำนวนข้อคำถาม

V_i = คือ ความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละส่วนข้อคำถาม

V_t = คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งหมด

จากข้อคำถามทั้ง 33 ข้อของแบบสอบถามวัดทัศนคติทางการเมือง เมื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่นแล้วสามารถนำมาใช้ได้จำนวน 20 ข้อ (รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 5)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและสัมภาษณ์สมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาประกอบการวิจัย ซึ่งระยะเวลาในการดำเนินการเริ่มตั้งแต่ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530 ถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530 ช่วงหนึ่ง และอีกช่วงทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก ตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม ถึง 1 เมษายน พ.ศ. 2530 สำหรับแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ได้ครบทั้ง 18 ชุด

สำหรับขั้นตอนการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม ภายหลังจากเก็บข้อมูลเสร็จ ได้นำมาลงรหัส เพื่อประมวลผลข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ช่วยในการคำนวณค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^X ประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย การคำนวณ ร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต และ เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรตามต่าง ๆ จำแนกตามประเภทของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก ด้วยวิธีการตารางไขว้ตัวแปร (crosstabulation)

ค่านิยมศัพท์ เฉพาะ

ในการศึกษาวิจัย "ทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาล" ผู้ศึกษาวิจัยจำเป็นต้องกำหนดความหมายคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยหลายคำ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่สนใจเรื่องนี้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งซึ่งประกอบด้วยคำต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ค่านิยมทางการเมือง หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์พึงพอใจมีความปรารถนาต้องการมาดำเนินชีวิตทางการเมืองร่วมกัน เป็นเสมือนกลไกทางการเมืองที่สามารถนำเอาสิ่งที่มีคุณค่าของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมอย่างยุติธรรม เช่น รัฐสภา พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ สมาคมต่าง ๆ เป็นต้น ค่านิยมจึงเป็นตัวชี้ว่า สังคมใด เป็นประชาธิปไตยหรือไม่เพียงใด เป็นเรื่องที่เกิดจากแนวความคิดของสังคมนั้น ⁷

⁷ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, อุดมการณ์ทางการเมือง (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร การพิมพ์, 2517), หน้า 13-14.

2. ทศนคติ หมายถึง ลักษณะความรู้สึทางจิตใจของบุคคลอันเนื่องจากการเรียนรู้ตลอดจนประสบการณ์กระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง⁸

3. ทศนคติทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในสถานที่ต่าง ๆ ทางการเมืองรวมถึงความรู้สึก ความคิดเห็น การมองภาพการเมืองและการประพฤติปฏิบัติตามการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมที่ได้สัมผัสไว้จากการเรียนรู้ทางสังคมและทางการเมืองแต่เยาว์วัย⁹

4. ทศนคติแบบเสรีนิยม หมายถึง ความรู้สึกในเชิงที่เห็นด้วยต่อการเปลี่ยนแปลงความเสมอภาค มีความอดกลั้น ใจกว้าง มีเหตุผลเป็นหลักในการแสดงออก ไม่ยึดมั่นในระเบียบแบบแผนอย่างเคร่งครัด¹⁰

5. ทศนคติแบบอนุรักษนิยม หมายถึง ความรู้สึกในเชิงที่ไม่เห็นด้วยต่อการเปลี่ยนแปลงต้องการคงไว้ซึ่งประเพณีของสังคม นิยมระบบอาวุโส ชอบตัดสินปัญหาโดยขาดความอดกลั้น¹¹

6. สมาชิกสภาเทศบาล หมายถึง สมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก ซึ่งได้รับการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2528 จำนวน 18 คน

⁸ M.E. Shaw, and I.M.Wright, Scale for the Measurement of Attitudes (New York : McGraw - Hill, 1976), p. 3.

⁹ A.S.Hornby and E.C. Parnwell, The Progressive English Dictionary (London : Richard Clay and Company, Ltd., 1952), p. 15 ; กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ประมวลศัพท์วิชาการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : ครูสภา ลาดพร้าว, 2518), หน้า 23.

¹⁰ ดัดแปลงจาก Likhit Dhiravegin, Political Attitudes of the Bureaucratic Elite and Modernization in Thailand (Bangkok : Thaiwattanapanich, 1974), p. 36.

¹¹ Ibid.